

**LÅNGT
IFRÅN LAGOM**

Riktlinje för Anhörigstöd

Vård- och omsorgsförvaltningen

Inledning

Den 1 juli 2009 infördes en lagskärpning i socialtjänstlagen 5 kap 10 § som förtydligade socialnämndens uppdrag att erbjuda stöd för att underlätta för personer som hjälper och stöttar närstående. Bestämmelsen i 5 kap. 10 § SoL omfattar socialtjänstens hela verksamhet.

Dess lydelse är:

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar eller stödjer en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.”

Ytterligare säger lagen att en person som hjälper någon som på grund av sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning och inte klarar vardagslivet på egen hand tillhör målgruppen för anhörigstöd.

Anhörigas insatser är viktiga för en bra omsorg, de anhöriga ska ses som en resurs och deras kunskap ska tas tillvara. Kommunens insatser ska därför i första hand inriktas på att stödja och komplettera de insatser som görs av anhöriga. Stödet till anhörig är en förebyggande insats som ska leda till att bibehålla eller höja livskvaliteten för anhöriga. Anhöriga, som vill och kan göra insatser på olika sätt under kortare eller längre tid, ska erbjudas olika former av stöd. Det gäller både om den närstående bor i ordinärt boende eller särskild boendeform. Med stöd menas olika insatser som primärt syftar till att fysiskt, psykiskt och socialt underlätta anhörigas situation. Stödet till anhöriga är en angelägenhet för alla yrkesgrupper inom vård och omsorgsförvaltningen och ska ses som en naturlig del av arbetsuppgifterna. Det är viktigt att du som medarbetare i varje möte med anhöriga ser dem som resurser och bemöter dem med ödmjukhet och respekt. Som medarbetare är det också viktigt att du känner till de former av anhörigstöd som erbjuds.

Begreppsförklaring

I detta dokument används ordet anhörig. Med anhörig menas en person som vårdar eller ger stöd till en närstående som är äldre, långvarigt sjuk eller har en funktionsnedsättning. Den anhörige kan vara maka/make/förälder, barn, nära släkting eller vän/granne. Med närstående menas den som är sjuk eller har en funktionsnedsättning och får hjälp/stöd/omsorg från anhörig/kommun. Inom verksamheter benämns närstående ofta som brukare, boende, klient, patient.

Syfte

Syftet med stödet är att minska den anhörigas fysiska och psykiska belastning. Den anhörige ska kunna behålla eller förbättra livskvaliteten hos sig själv och indirekt den närstående.

Mål

Målet med anhörigstöd är att ge den anhörige redskap att kunna hantera och underlätta sin situation samt förebygga ohälsa.

- Det ansvar som åligger Vård och omsorgsförvaltningen i arbetet med att stödja och underlätta för anhöriga ska tydliggöras och spridas både inom och utanför förvaltningen.
- Utveckla anhörigstödet i de befintliga verksamheterna.
- Att arbeta med att ge relevant stöd utifrån nyckelbegreppen.

Nyckelbegrepp gällande anhörigstöd

För att kunna kvalitetssäkra anhörigstödet behövs ett antal nyckelbegrepp som grund. Stödet till anhöriga ska kännetecknas av samverkan, kvalitet, trygghet, tillgänglighet, kontinuitet, individanpassning och flexibilitet.

Samverkan

Samverkan mellan personal och anhöriga ska ses som en självklar del i arbetet. Samverkan ska stärka anhörigas resurser och förmåga att medverka i stödet, vården och omsorgen med hänsyn till den närståendes samt anhörigas integritet. Samverkan ska ske med andra huvudmän, intresseorganisationer och frivilliga i syfte att engagera och samordna stödet till anhöriga. Genom att utveckla och finna nya former för samverkan mellan samverkanspartners kan möjligheter till flexibla lösningar skapas. Grundläggande för all samverkan är trygghet och kvalitet för alla parter.

Kvalitet

Genom att hålla hög kvalitet i de verksamheter och insatser som erbjuds vård och omsorgstagare skapar vi indirekt goda förutsättningar för att förbättra de anhörigas situation. I alla riktade stödinsatser gentemot anhörigvårdare måste kvaliteten hållas hög för att anhöriga ska nyttja och se dessa som möjliga stödalternativ.

Trygghet

Behovet av trygghet, både för den anhörige och för den som vårdas, är grundläggande och måste tillgodoses i alla former av anhörigstöd.

Tillgängligt

Anhörigstödet kan ges planerat och i akuta situationer. Anhörigstödet ska vara lättillgängligt.

Kontinuitet

Vid alla kontakter ska personalen sträva efter att anhöriga och dennes närstående möter så få personer som möjligt. Personalen har ansvar för att upprätthålla en kontinuerlig kontakt med den anhörige.

Individanpassat

Varje anhörigvårdares situation är unik, präglad av den egna personuppfattningen och förmågan, relationen till den man vårdar, vårdbehovet och den fysiska och sociala kringmiljön. Individuella behov kräver individanpassade lösningar.

Flexibilitet

Den anhöriges och den närståendes situation ska styra valet och utformandet av anhörigstödet. Insatser som generell service och bistånd kan kombineras.

Anhörigstödet idag

Stödet till anhöriga kan ges direkt och indirekt. Det indirekta stödet är det stöd som är riktat till brukarna och det direkta stödet är det stöd som riktas direkt till den anhörige.

Exempelvis vägledande och stödjande samtal med brukare är exempel på indirekt anhörigstöd liksom handledning och information till personalgrupper, andra organisationer och verksamheter. Direkt anhörigstöd kan vara anhöriggrupper, mötesplatser och sommarresor. Nätbaserat stöd kommer också att bli en viktig del av vårt stöd till anhöriga.

Det indirekta anhörigstödet i Botkyrka:

Biståndsbedömda insatser enligt SoL

- Avlösning i hemmet av hemtjänst
- Dagverksamhet
- Korttidsplats
- Växelvård
- Hemtjänstens service och omsorgsinsatser
- Trygghetslarm

Insatser enligt LSS

- Rådgivning och annat personligt stöd ges av habilitering
- Personlig assistens
- Ledsagarservice
- Biträde av kontaktperson
- Avlösarservice i hemmet
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år.
- Boende
- Daglig verksamhet

Det direkta anhörigstödet i Botkyrka:

- Gott bemötande i det egna hemmet och i boendet av alla personalgrupper anhöriga kommer i kontakt med.
- Individuella stödande och/eller vägledande samtal
- Anhöriggrupper
- Information till anhöriga individuellt och/eller i grupp.
- Hjälp till samverkan med interna och externa verksamheter
- Anhörigmöten på särskilda boenden och dagverksamheter
- Mötesplatser för äldre
- Sommarresor för anhöriga med närstående

Nätbaserat stöd

Ett viktigt komplement till övrigt stöd är ett nätbaserat stöd. Detta forum ger ett tillgängligt stöd då anhöriga kan besöka forumet oberoende av tid och plats.

Ett forum enbart tillgängligt för anhöriga som har inloggningsuppgifter blir en tryggare plats att mötas på än andra forum som är öppna för allmänheten. Forumet ger en större möjlighet till att möta personer i liknande situation.

Stödet finns på www.gapet.se

Arbeta för att anhörigstödet blir en naturlig del i alla verksamheter.

I socialstyrelsens rekommendationer är det tydligt att anhörigstödet ska ut till alla befintliga verksamheter som kommer i kontakt med anhöriga. Anhöriga ska ses som en självklar del av vården. Ett förslag är att man utser personer i verksamheterna som anhörigombud med uppdraget att lyfta upp anhörigfrågor.

Anhörigsamordnarens roll

Anhörigsamordnaren ska kunna initiera, samordna och utveckla insatser inom anhörigstödet.

I rollen ingår också att informera och utbilda, att omvärldsbevaka och att samverka med andra intressenter såsom intresseföreningar, andra kommuner etc.

Anhörigsamordnarens primära roll är alltså inte att själv ge stödet utan att samordna det.